ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ІМ. М.В. ОСТРОГРАДСЬКОГО
вул. Соборності, 64-ж, м. Полтава, 36014, тел./факс (+38 0532) 563852,
E-mail: root@pano.pl.ua, Web: http://www.pano.pl.ua, Код ЄДРПОУ 22518134

07.01.2025 № 01-22/19 На № _____ від _____

Керівникам органів управління освітою міських, селищних, сільських територіальних громад
Директорам центрів професійного розвитку педагогічних працівників
Директорам закладів загальної середньої освіти обласного підпорядкування

Про методичні рекомендації щодо підготовки учнівських команд до участі в ІІІ етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2024/2025 навчальному році

Полтавська академія неперервної освіти ім. М.В. Остроградського надсилає методичні рекомендації щодо підготовки учнівських команд до участі в ІІІ етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2024/2025 навчальному році (додаток).

Директор Віталій ЗЕЛЮК

Лариса ШКОДЕНКО
+380955553288

Додаток
до листа ПАНО
07.01.2025№01-22/19

Методичні рекомендації щодо підготовки учнівських команд до участі в ІІІ етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки в 2024/2025 навчальному році

ІІІ етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки проводиться для учнів / учениць 9-11 класів. Зміст олімпіадних завдань включає такі основні категорії та поняття:

Основні категорії та поняття	Клас
Виробничі ресурси. Продукт економічної діяльності: його структура та призначення. Потреби споживача: зміст та класифікації. Структура споживчих благ. Ефективність: економічний зміст та оцінка. Продуктивність праці. Виробництво: організаційні форми, структура та інфраструктура.	9, 10, 11
Споживач як основний суб'єкт сучасної економіки. Корисність споживчого блага і способи її оцінки. Граничне споживче благо і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності. Бюджет споживача. Ознаки раціонального споживача. Закон (правило) оптимізації корисності споживача.	9, 10, 11
Виробничі можливості. Повна зайнятість ресурсів і повний обсяг виробництва. Крива виробничих можливостей. Поняття граничної норми заміщення. Альтернативна вартість.	9, 10, 11
Сутність та основні елементи економічної системи: економічні суб'єкти, способи координації діяльності, відносини власності. Зміст економічного кругообігу. Ринкова, командна, мішана економіка: принципи організації, схеми кругообігу. Ринкове вирішення основних проблем економіки: що, як, для кого виробляти.	9, 10, 11
Ринковий попит: зміст, функція попиту від ціни. Ефект доходу та заміщення. Крива індивідуального попиту. Ринкова пропозиція: зміст, функція пропозиція від ціни. Крива індивідуальної пропозиції. Нецінові чинники попиту та пропозиції. Надлишок виробника і споживача. Роль рівноважної ціни у ринковому саморегулюванні. Причини та наслідки неринкового ціноутворення.	9, 10,11
Економічний зміст еластичності попиту. Особливості розрахунку показника еластичності попиту. Чинники, що впливають на еластичність попиту за ціною. Економічний зміст еластичності пропозиції за ціною. Врахування еластичності при ціноутворенні, оподаткуванні та формуванні торговельних відносин з іншими країнами.	10, 11

Сутність грошей. Зміст функцій засобу обігу, платежу, міри вартості та засобу нагромадження. Види грошей за матеріальними носіями: монети, паперові, чек, вексель, кредитна картка.	9, 10, 11
Готівкові та депозитні гроші. Сучасні електронні гроші. Форми міжнародних грошей. Грошова маса: показники M_0, M_1, M_2, M_3. Стійкість національних грошей та курс національної валюти. Рівняння Фішера.	10, 11
Спільні ознаки ринків виробничих ресурсів: праці, капіталів, землі. Ринок праці: об'єкт купівлі – продажу, суб'єкти ринку. Попит і пропозиція на ринку праці. Ринок капіталу як ринок кредитних ресурсів та фізичного капіталу. Ринок землі: об'єкти купівлі – продажу, суб'єкти ринку. Ринок інформації: об'єкти купівлі – продажу, суб'єкти ринку.	10, 11
Дохід як ціна виробничих ресурсів (праці, капіталу, землі). Загальне правило ринкового формування доходів. Чинники диференціації заробітної плати. Роль уряду та профспілок у формування заробітної плати. Типові системи заробітної плати. Чинники диференціації позичкового відсотку на ринку кредитних ресурсів. Особливості формування доходу власників цінних паперів. Курс акції. Дохід від інвестицій на ринку фізичного капіталу. Дисконтування вартості доходу від інвестування у бізнесовий проєкт.	11
Банки у функціонуванні ринку капіталів та грошей. Інші фінансово-кредитні посередники – страхові компанії, трасти, інвестиційні та страхові фонди у функціонуванні ринку капіталів. Фондові біржі.	11
Види ринкових структур; досконала (чиста конкуренція), чиста монополія, монополістична конкуренція та олігополія. Критерії розмежування окремих видів ринкових структур та галузі їх ймовірного існування. Ознаки чистої конкуренції та особливості поведінки підприємств за умови її існування. Ознаки монополії, основні причини виникнення монополії. Монополія та цінова дискримінація. Антимонопольне регулювання. Ознаки олігополії. Позитивний ефект від масштабу. Ознаки монополістичної конкуренції. Диференціація продукту та способи її поглиблення. Економічні наслідки існування монополістичної конкуренції. Правила оптимальної поведінки підприємств на олігополістичному ринку. Ціноутворення при олігополії. Олігополія і економічна ефективність.	10, 11
Зміст виробничої функції: залежність між витратами ресурсів та максимальним обсягом виробництва. Поняття двофакторної виробничої функції. Функція Кобба – Дугласа. Графічна інтерпретація виробничої функції. Ефект від масштабу і виробнича функція.	11

Економічні витрати та їх складові: явні та неявні витрати. Зв'язок доходів та витрат. Валовий доход, або загальний виторг (TR). Нормальний прибуток як елемент неявних витрат. Бухгалтерський та економічний прибуток. Витрати підприємства і обсяги виробництва. Граничні витрати і закон спадної віддачі ресурсів.	11
Максимізації економічного прибутку фірми за умов чистої конкуренції. Визначення максимального прибутку за порівняння загального виторгу (TR) та загальних витрат (TC). Визначення максимального прибутку за порівняння граничного виторгу (MR) та граничних витрат (MC). Закон максимізації прибутку MC= MR. Мінімізація збитків та повне банкрутство підприємства.	11
Суб'єкти національної економіки як цілого. Загальна рівновага національної економіки. Відповідність сукупних доходів і витрат, сукупного попиту і пропозиції. Їх визначеність, структурні елементи та графічна інтерпретація. Кейнсіанська та неокласична аргументація механізму формування загальної рівноваги. Циклічність як форма руху національної економіки. Види циклів та основні причини економічних коливань. Криза у національній економіці.	11
Визначення обсягу ВВП за різними методами: за сумою доданих вартостей, за доходами, за витратами. Національне споживання та національне заощадження. Використання ВВП, інших показників для міжнародних порівнянь. Номінальний та реальний ВВП: зміст і особливості розрахунку. Дефлятор ВВП як показник рівня цін.	11
Безробіття як результат порушення рівноваги на ринку праці. Оцінка рівня безробіття. Види безробіття. Наслідки безробіття для економіки та суспільства. Оцінка втрат від безробіття за законом Оукена. Засоби обмеження безробіття. Інфляція як результат порушення рівноваги товарного ринку. Оцінка рівня інфляції. Індекс цін та темп інфляції. Види інфляції за ознаками темпу та очікування. Інфляція попиту, витрат, грошей. Наслідки неочікуваної інфляції. Антиінфляційні заходи. Зв'язок інфляції та безробіття.	11
Зміст фінансової політики уряду: цілі та інструменти. Податкова система. Види податків, суб'єкти, об'єкти та принципи оподаткування. Податкові пільги. Позитивні та негативні наслідки оподаткування. Модель кривої Лафера. Інші (крім податків) надходження до державного бюджету. Видатки державного бюджету: основні елементи та їх призначення. Роль видатків у стимулюванні економіки. Балансування державного бюджету. Дефіцит (профіцит) бюджету. Державний борг. Безпечна межа дефіциту державного бюджету та державного	11

боргу.	
Зміст грошової політики уряду: цілі та інструменти. Попит на гроші та пропозиція грошей. Регулювання урядом пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор. Банківська система країни як об'єкт урядового регулювання. Роль Національного (центрального) банку у банківській системі країни. Комерційні банки та інші елементи банківської системи країни: зміст діяльності. Урядова політика «дорогих» та «дешевих» грошей у регулюванні економіки.	11

Структура олімпіадних завдань

Вид роботи	Кількість балів
Тестові завдання (20 тестів)	10 тестів х 1 бал = 10 балів 10 тестів х 2 бали = 20 балів Усього: 30 балів
Творчі завдання (2 завдання)	Завдання № 1 – 10 балів Завдання № 2 – 15 балів Усього: 25 балів.
Задачі (2 задачі)	Задача № 1 – 10 балів Задача № 2 – 15 балів Усього: 25 балів
	Максимальна кількість балів – 80.

Завдання включають 20 тестових завдань, два творчі завдання, дві задачі. Тестові завдання складаються із десяти теоретичних і десяти розрахункових тестів. Розв'язання творчих завдань передбачає алгоритм можливої відповіді. Задачі повинні мати розв'язання з повним поясненням. На виконання завдань буде відведено 3 години.

Розв'язування завдань не передбачає використання калькуляторів. Під час виконання завдань забороняється мати при собі будь-які письмові джерела інформації, мобільні телефони та інші засоби комунікації. При їх виявленні учень відстороняється від участі в олімпіаді, а його робота не буде перевірятися.

Учень / учениця повинен /повинна мати ручку з чорною гелевою пастою, лінійку.

Директор Віталій ЗЕЛЮК